

PPRC onderzoekt in opdracht van het Ketenbureau i-Sociaal Domein de stand van zaken met betrekking tot gemeentelijke zorginkoop. PPRC verzorgt deze 'Monitor gemeentelijke Zorginkoop' sinds 2018 elk jaar, waarbij het doel is om voor de standaard ondersteuningsvormen in het kader van de Wmo en Jeugdwet de contractering van álle gemeenten inzichtelijk te maken. Wij doen dit door de inkoopdocumenten en contracten te verzamelen, analyseren en rubriceren in een database. We merken dat er onder betrokkenen in het sociaal domein veel behoefte is aan duiding van de onderzoeksresultaten. Daarom publiceert PPRC op eigen initiatief in het najaar van 2024 een reeks artikelen om de trends en ontwikkelingen inzichtelijk te maken. >

In deze editie staan we stil bij de wijze waarop gemeenten zorg financieren: de zogenaamde **uitvoeringsvarianten**. Welke ontwikkelingen zijn hierin zichtbaar?

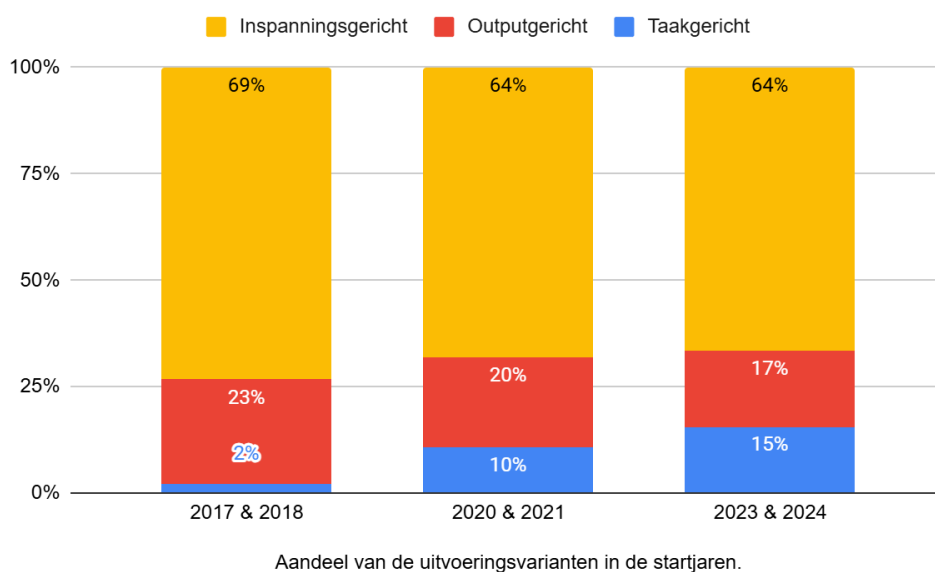
Drie bekostigingsvormen

Gemeenten kunnen gebruik maken van drie zogenaamde uitvoeringsvarianten voor de vergoeding van zorg geleverd vanuit de Wmo of Jeugdwet. Per voorziening moet er één variant gekozen worden (combineren is niet toegestaan). Het gaat om de volgende drie vormen:

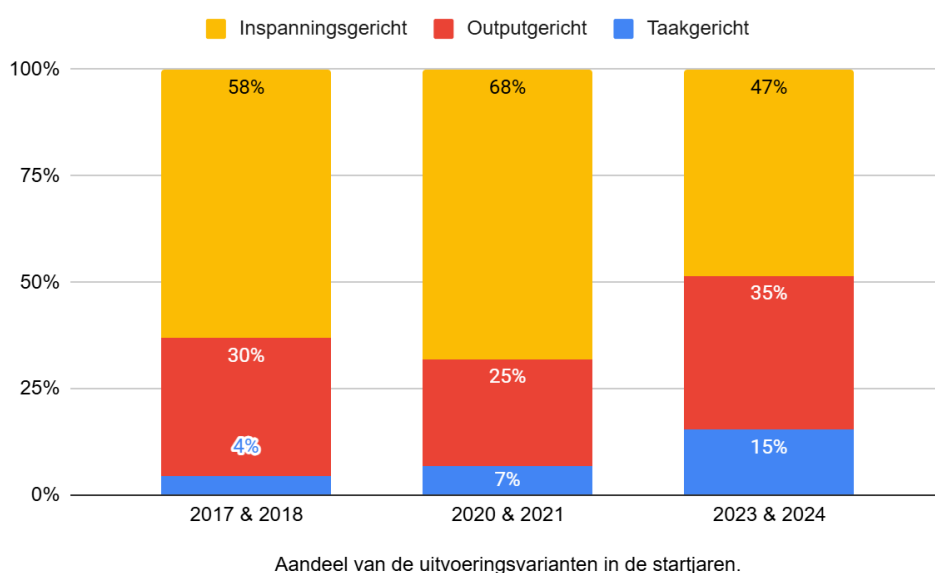
1. **Inspanningsgericht:** De gemeente vergoedt ondersteuning per daadwerkelijk geleverde inspanning zoals een geleverd uur begeleiding of een etmaal verblijf in een instelling of gezinshuis. Deze variant wordt ook wel 'P maal Q' genoemd, waarbij *P* de prijs is en *Q* de geleverde inzet.
2. **Outputgericht:** Bij de outputgerichte uitvoeringsvariant ligt de nadruk op het behalen van het gewenste resultaat (de output). De gemeente koopt binnen deze variant bijvoorbeeld een 'schoon en leefbaar huis' in en vergoed niet voor het aantal uren huishoudelijke ondersteuning om dit resultaat te bereiken. De vergoeding ligt vaak vast per traject of periode waarin resultaten bereikt dienen te worden.
3. **Taakgericht:** Bij de taakgerichte variant krijgen zorgaanbieders een vast budget voor het uitvoeren van specifieke taken voor een specifieke populatie. Een zorgaanbieder krijgt binnen deze uitvoeringsvariant bijvoorbeeld een budget om de huishoudelijke ondersteuning voor alle cliënten in een bepaalde wijk of gemeente uit te voeren of een aantal plekken in een verblijfsvoorziening beschikbaar te houden. Er vindt geen afrekening op inzet van hulpverleners plaats, mogelijk wel een verrekening naar gelang het gebruik van een voorziening.

Trends en ontwikkelingen

Sinds het begin van de decentralisaties is de inspanningsgerichte bekostiging steeds de dominante keuze van gemeenten geweest voor alle zorgvormen. Ook in 2024 maken de meeste gemeenten voor Wmo-ondersteuning en jeugdhulp nog steeds gebruik van inspanningsgerichte bekostiging. Wel verliest 'PxQ' de laatste jaren langzaam terrein, voornamelijk door de toename van de taakgerichte uitvoeringsvariant. De grafieken hieronder geven de aandelen weer van de drie bekostigingsvarianten in de periode 2017-2028, 2020-2021 en 2023-2024.



Figuur 1 Het aandeel van de uitvoeringsvarianten in de Wmo.



Figuur 2 Het aandeel van de uitvoeringsvarianten in de Jeugdzorg.

Bij de Wmo valt op dat het aandeel inspanningsgerichte financiering sinds 2020 ongeveer gelijk blijft en outputgerichte financiering recent begint terug te lopen. Hier is een effect zichtbaar van de juridische onmogelijkheid om Wmo-ondersteuning resultaatgericht te beschikken. Al in 2018 oordeelde de hoogste bestuursrechter dat beschikkingen puur op resultaat niet toelaatbaar zijn. Hoewel de outputgerichte bekostiging daarmee geen meerwaarde meer heeft, bleven gemeenten nog lange tijd vasthouden in afwachting van aanpassing van de wetgeving. Deze aanpassing is van de baan en wij verwachten daarmee dat de outputgerichte financiering voor de meeste ondersteuningsvormen langzaam zal verdwijnen.

Al vanaf 2015 zien wij het beeld dat trends in de inkoop van jeugdhulp enkele jaren achterlopen op die in de Wmo. Dit is ook nu weer zichtbaar. Daar waar outputfinanciering in Wmo terugloopt, wint deze bekostigingsvorm nog terrein voor jeugdhulp – ten koste van inspanningsgerichte financiering.

Zowel in Wmo als jeugdhulp wint in de laatste jaren taakgerichte financiering langzaam maar gestaag terrein. Het aandeel gaat in Wmo en jeugdhulp gelijk op. Er is onder gemeenten en ook bij het Ministerie van VWS veel aandacht voor taakgerichte financiering. Zo staat in de hervormingsagenda opgetekend dat er onderzoek wordt verricht naar de merites van taakgerichte bekostiging omdat deze ‘naar huidig inzicht leidt tot laagste administratieve lasten’ en ‘meer mogelijkheden biedt voor lange termijn partnerschap’. Op beide veronderstellingen zijn inmiddels behoorlijk wat mitsen en tegenwerpingen bekend geworden, maar het is geen verrassing dat de bekostigingsvorm (in de tussentijd) aan populariteit heeft gewonnen bij jeugdhulp. Ook is er een verband met het inkopen van zorg bij een consortium versus niet-selectieve inkoop in een open house. Op deze ‘selectiviteit’ van de inkoop gaan we in een volgend artikel verder in.

Blik vooruit

Op basis van de zichtbare trends wagen wij ons ook aan een voorspelling voor de toekomst. Nu er geen zicht meer is op een rehabilitatie van resultaatgericht beschikken verwachten wij dat deze variant in de Wmo in de toekomst een marginale rol gaat spelen; het aandeel inspanningsgerichte bekostiging zal stabiel zijn of iets groeien en we verwachten dat taakgerichte bekostiging ook licht blijft stijgen.

Bij jeugdhulp verwachten we dat taakgerichte financiering zal blijven toenemen door de aandacht voor deze variant in o.a. hervormingsagenda. Ook zien we dat veel gemeenten die bezig zijn met de ‘stevige lokale teams en toegang’ (een andere doelstelling uit de hervormingsagenda) hiervoor ook een taakgerichte financiering van één organisatie of consortium voor hanteren. Verder verwachten we dat outputgerichte financiering hier langzaam in aandeel gaat teruglopen (volgend op de trend in de Wmo) en dat het aandeel inspanningsgericht om die reden weer iets zal toenemen.

Verantwoording.

Deze rapportage maakt gebruik van data uit het onderzoek Monitor Gemeentelijke Zorginkoop 2024, uitgevoerd door PPRC in opdracht van het Ketenbureau i-Sociaal Domein. PPRC houdt op basis van alle gepubliceerde inkoop- en subsidietrajecten bij hoe gemeenten de zorgvormen Jeugdzorg en Wmo inkopen. De monitor houdt voor de verschillende zorgvormen tal van aspecten bij zoals de samenwerkingsverbanden waarin wordt ingekocht, de bekostigingsvorm, contractvorm, keuzes in inkoopprocedures en de mate van selectiviteit.

Deze rapportage is gebaseerd op de meest recente versie van de monitor, met data van meer dan 7.800 contracten van alle gemeenten in Nederland. De startjaren van deze contracten lopen uiteen van 2015 tot 2024. Alle percentages in deze rapportage zijn berekend als percentage van het kolomtotaal, gefilterd op startjaar.

Auteurs: Danny Pasman, Niels Uenk